

Rafiq Tağı

(Hekayə)

Yadulla tələblik şəklini mənimkiyə bir saxlayır. Şəkildən ona baxan qarış-qarış gözün oğlan elə bil özü yox, baş-qasdır.

Artıq o, şəkildəkindən daha çox mənim uşaqlıqdan yaddaşımca hiç olan atasına bənzəyir. Ata ölüb gedəndən sonra, iraq olsun, sanki təzədən dirilib.

Kəndçi həyata atılan kimi, bir neçə iş var, çalışır tələsik onları görsün ki, bir növ, canı qurtarsın: biri evlənməkdə, biri də hardasa binə salmaq, olan-olmazına baş soxmağa yer qaratmaq.

Səfər evlənməyinə evləndi, amma bu ikincisinə çatmadı.

Çiy kərpicdən alt mərtəbəni götürər-götürməz, dünya qarışdı, aləm dəydi bir-birinə.

Zəmanənin iri-iri dağları onu qamarlayıb, ən yaxını Taqarıoq olan, uzaq-uzaq yerlərə tulladı.

Yadulla da sanki atasının onu düşməndən qoruyacağına arxayın olub, ya bəlkə qoy evdə adamın sayı düz gəlsin, kişi gedib hələ döyüş səsi eşitməmiş dünyaya gəlmişdi.

Müharibəni də elə müharibə qaydasınca – atasız başa vurdu.

Axırda tələ birinə babaya oxşar ata, o birinə nəvəyə bənzər oğul bağışladı.

Oğul atasının cavanlığını görmədi, ata oğlunu uşaqlığını.

Səfər qayıdıb nə gördü: ala-yarımqıç qoyub getdiyi evin kərpicləri qar-yağışdan ovulub-tökülür, yerdən üç-beş qarış hündürlükdə divarların üzərində dərin-dayaz çaynaq izləri var. Gecələri orda it-pişik mırıldadır.

Otaqların kvadraturasında hündür çanqallar şax dayanıb.

Palçıq kərpiclərdə çayır bitmişdi. Qıraqdakı, Nikolaydan qalma küskün ata evinin də, Allaha şükür, qabırğaları sanandır. "Ata evi" deyəndə, bir az lovğa çıxır – amanabənd quş yuvası, itələsən, aşardı.

Qəhər onu boğdu.

Qeyrət güc gəldi. Gözləməyi vicdanına sığışdırmadı. Günü sabahdan qol çirməyib işə girişməli!

Deyən, plan baş tuturdu. İməcilik iməcilik üstündən. Evin materialı yox yerdən yarandı. Kərpic işi su asanı – çöl-bayırda torpaq nə çox. Pəncərə-qapının da – kəndçilərdən hər birini verdi.

Məncə, Göydeki kişi özü işə qoşulmuşdu.

...Təzə ev qoxusu çiçək rayihəsi ki-

mi yavaş-yavaş həyəətə dolur, ailəyə sanki bahar gəlirdi.

Ancaq Səfərin qollarındaki güc birçə evə güclə çatdı. "Tez ölmək üçün" müharibədən bir düjün xəstəlik gətirmiş.

Qapı-pəncərəsi başqa evlərin olan

Şimalda özünü oda-közə vurur, namxuda, əli də yaxşı gətirir.

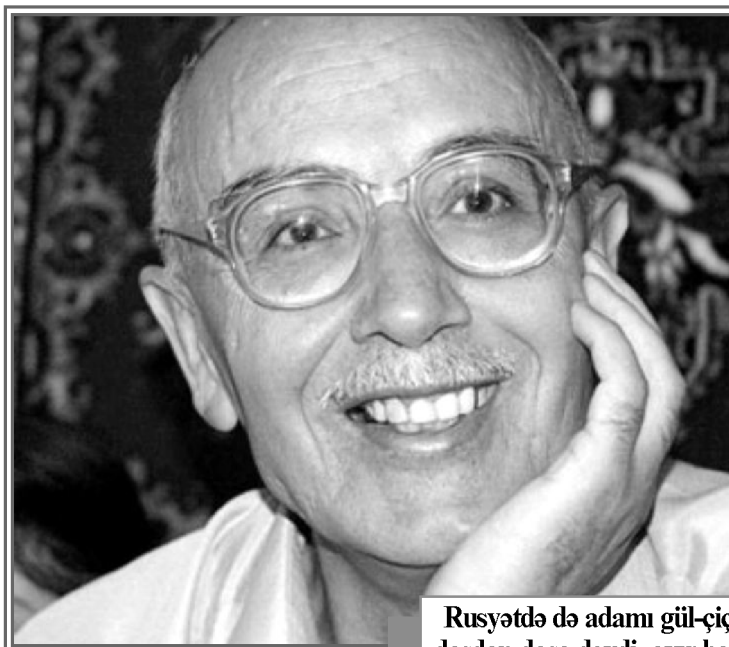
Guya həm də orda görmədiyi günləri görür: qızlar leş kimi – az qala adamın başına dırmaşırlar.

Ancaq didərgin adamın qazancı nə olacaq – burdan gəlir, ordan gedir.

Çörəyinin bəreketi yoxdur – bunu hamıdan əvvəl özü deyir.

Rusiyətə təzəlikcə getmədi bə; bir də görürdün qayıdıb. Noolub, nə xəbərdi?

Evi müharibədən sonra tikərlər

bu daxmanın içində düz-əməlli beş gün ayağını uzadıb dincəlmədi.

"Səfər ölmək üçün ev tikdi"; dedilər. İlər sıralandıqca, rəhmətlik Səfərin bu "yadigar"ı get-gedə ölgünbəşir, yağışdan sonra göbək kimi artan imarətlərin yanında kölgədə qalırdı. Qapısına da on yerdən kilid vur, nədiric külekler girib içində gəst edəcək.

Artıq bu evin bir mismar vurunu tapılmaz.

Yadulların ipini çəkən yox: atası, guya o dünyada evi var, köçüb gedən kimi, o da bu dünyada qarantələs özünü Rusiyətə vurdu.

Rusiyətə də adamı gül-çiçəklə qarşılamlar – çox gəzib-dolandı, başı daşdan-daşa dəydi, axır babat maaşı olan, özü demiş, "marallı Sever"də bənd aldı.

Onunla yazışdırdı, bildirdim ki, buzl

Gələni kimi də pulunun düşməninə çevrilir. Yadulla gəldisə, hüzürler bayrama dönəcək: yasın bütün xərci onluqdur.

Toylarda onluqları qələt edib haçansa ona salam vermiş hər kəsin, əsas da onu "tərbiyələndirib adam eləmiş" müəllimlərin başına xəzəl kimi səpələr. Nədi, bala, talandı?

- Kapitalistsən?

- Necə bəyəm?

- Özüne bir gün ağlasana. Bu düşük vərdisləri də yığdır.

Mən onun başına ağıl qoymaq istəyəndə, o, tapança kimi açılır.

- Bağla söz körüyünün ağzını!

- Rayonu su yoluna döndəribəsən!

- Vəlanimdi – gəlirəm. Sənə isti-soyuğu var? Yoxsa buna da norma qoyublar?

- Ay başına xeyir, fikirleş, gör bir hardan gəliresən! Bura deyil, ora deyil.

- Keçmiş sinif yoldaşı kimi mənə ürəyin yanır, hə?

- ...İnsan balası Azərbaycana ikdə neçə yol gəlir!

- Haçan istəsən!

- Səninki söz güleşdirməkdə. Hər şeyə qulp qoyursan.

- Qoca-qoca danışma.

- Qazan, kim sənə deyir qazanma. Ancaq gəl ata yurdunda təsərrüfat da qur.

- Hələlik elə niyyətim yoxdur.

- Hampa ol, hampalara qoşul.

- Yox bir, "pompa" ol!

- Xəbərin var – divarların əyilib?

- Evi müharibədən sonra tikərlər.

"Oddan kül törəyər – düz deyiblər," – kənddən çıxan kimi məclislərdə Yadulların qarasına min cür söz danışdılar. İki-likdə özüylə savaşıb-didişsəm də, özgələr yanında onu ayağa verməzdim.

- Qorxur ev götürə, müharibə başlasa, ona görə də...

Rusiyədə də adamı gül-çiçəklə qarşılamlar – çox gəzib-dolandı, başı daşdan-daşa dəydi, axır babat maaşı olan, özü demiş, "marallı Sever" – də bənd aldı.

Onunla yazışdırdı, bildirdim ki, buzl Şimalda özünü oda-közə vurur, namxuda, əli də yaxşı gətirir.

Guya həm də orda görmədiyi günləri görür: qızlar leş kimi – az qala adamın başına dırmaşırlar.

Ancaq didərgin adamın qazancı nə olacaq – burdan gəlir, ordan gedir. Çörəyinin bəreketi yoxdur – bunu hamıdan əvvəl özü deyir.

- Bə camaat tikir, heç nə olmur?

- ...Öz gecikdirir ki, qoy bir dənə də müharibə olub qurtarsın.

- Bəlkə olmadı?

- Bəlkə oldu? Bu da var.

- Qocalarımızın yadındadı: atası o vaxt ev başlayan kimi müharibə qoparacağını götürmüşdü...

- Vallah, bunlar bəhanədir.

- Sarsaqdır, vəssalam.

- Deyir, evi müharibə qurtaracaq tikərlər ki, bari içində otuz-qırx il baş-qulağı dinc yaşayasan.

- ...Təmiz söhbət!

- Ay balam, indi biz ona müharibəni hardan tapaçaq?

- Yox, ağıl çasıb onun.

- Başı qaçıb.

"Bəlkə daha heç vaxt müharibə olmadı?" – görüşəndə camaatın sözünü öz adımdan ona çatdırıram. "Müharibəsiz dünya olar?" – o, dodaqcucu gülümseməklə sözümün qabağına söz diyirədir.

- Axı, nə yapışıbsan bu müharibənin quyruğundan?

- Müharibənin quyruğu olmur.

- Hər şeyi də zarafata salırsan.

- Ağlaşma qummalıyam ki?

- Axı, bir anlığa təsəvvür elə ki, qocalsan...

- Eləmirəm!

- ...Bax, onda vaysınacaqsan. Görəcəksən it də gedib, ip də.

- Tik evi, qaç müharibəyə. Qoy xarabanda bayquşlar ulasın!

Hər dəfə mənim bir Quranlıq sözüm onun bu qulağından girib, o birindən çıxır. Ay budu ha, yenə üz qoyur öz Şimalına. Sanki göbəyi ora atılıb. Ay da tamam olmamış, bay, eşdirirsən, qayıdıb.

Ora gedir, orda darıxır, bura gəlir – burda.

Yollar onun pullarını hortultuyla içirdi.

Mən birlikdə bir ton çörək kəsdiyimiz bu ters keçini pişim-pişimlə qurdalayırıram:

- Vaxtdır, gəl köməkləşib sənə bir ev qaldıraç.

- Sənə da müharibə başlasın?..

- Allah-əkbər, ə, sən nə sarsaq şey-sən, - camaatın sözünü öz dilimdən ona deyirəm.

- ...Onda it də getsin, ip də? – o da mənim sözümü özümə qaytarır.

Onun ata evi get-gedə arxaya qacırırdı. Keçmişdə tulalet yerini olub, deyirdilər, özüni boşalıb. Özü burda olmayanda, qonum-qonşu yığışib, beş yerdən ona da-yaq atmışdıq.

- Day bu evin hay-hayı gedib, vay-vayı qalib, - artıq camaat da dil olub dillənir, təzə ev bərəsində ona eyham vururdu.

- Fəxr edərədik. Tikсэн – adımızdı...

- Hələ bir görüm. Müharibə təzə olub qurtarsaydı, işimi bilirdim.

Qozbəl qəbir düzəldir. Yadulla el-cə marallı-pullu Şimalın yollarını aqardır. Gəlir, gedir, gedir, gəlir. Elə bil bu kənddə yaşayır, qonşu kənddə işləyirdi.